

- vi. 3055 - 1932. i. 29. - körlevél - nybs;
3.163 - 1932. vi. 25. - kélel - perjoghat pot;
3.200 - -- x. 13. - perjogi pot - nybs;
ix. 4973 - 1937. vi. 22. - vegyes - viszálypot;
xii. 6.569 - 1941. x. 29. - vegyes ím. - bírt. j. és elj. pot;
6.613 - -- xii. 15. - bírt. j. és elj. pot - nybs;

Dobozos, Rajdu m.; 1907. v. 6. - ref.

avatói írás: 456. / 1941-42.

"Rite"
"

9. sz: 1941. xii.

A DEBRECENI M. EIR. TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYOS
JOG ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARRA

NY. 1937 JAN 28.

564

szám.

Előirat:

1936

—1937.

Utóirat:

Bizáltnak kiadatik :

Dr. Gyenteyi László Péter

" Bacsó Gusztáv

professzor uratknak.

Debrecen 1937. január 29.

e. i. deákai.

Elfogadom.

Debrecen 1937. évi 5.

u. K. M. Hely.

ÖRÖKBEFOGADÁS.

Doktori értekezés.

Elfogadom.

A. 19. j. II. b.

I r t a :

V a r g a I m r e

jogszigorlő.

A 2367

F o r r á s m u n k á k :

1. Dr Szladits Károly : A magyar magánjog vázлата.
/1917/ Budapest.
2. Dr Hattyuffy Dezső : A magyar családjog kézié
könyve./1909.Budapest./
3. Magyarország magánjogi törvénykönyvének javas-
lata./ 1928 /
4. A m.kir.igazságügyminiszternek 1884 évi 3546 sz.
rendelete. A kiskorúakat érdeklő örökbefogadá-
sok körüli"eljárás tárgyában."
5. Polgárijogi Határozatok Tára.
6. Az 1877.évi XX.t.c. /Gyámtörvény/
7. Az 1894.évi XXXI.t.c. / Házassági törvény. /

Az örökbefogadás családjogi intézményét már a klasszikus római jog is ismerte. Róma társadalmában a család olyan nagy jelentőségű tényező volt, hogy szinte egy kis közület, valóságos hatalmi szervezetet képezett az államon belül. Ez a hatalmi szervezet a családfő atyai hatalmán alapult. Az atyai hatalom pedig törvényes születésen kívül örökbefogadás /adoptió/ útján is keletkezhetett. Ha ugyanis az atya saját magát, vagy gyermekét másnak adoptálta, ezáltal az addigi atyai hatalom megszűnt s az adoptálóra szállott.

A család azonban nemcsak a rómaiaknál, de minden társadalom szervezetének gyökerét képezi. A társas együttlét emez örök alapját a házassági viszony és a vérségi leszármazás hozza létre, tehát a hitvestárs és a vérrokonok köre: ez a szorosabb értelemben vett család.- Tágabb értelemben azonban a család körébe sorozandók néha olyan sze-

mélyek is, akik se házassági, se vérségi kapcsolat révén oda nem tartoznak.- Ezeknél az odatartozás alapja az örökbefogadás/adoptió/ a mesterséges utánczott vérrokonság.-

Mindenkor a családjog az a terrénum, amelyen egy - egy államalkotó nemzet faji jellege leginkább kidomborodik.- A mi családi jogunknak is nagy számmal voltak és ma is vannak nemzeti bélyegei. Ilyen sajátos intézményünk volt az ugynevezett testvérré - fogadás.- A mi régi hazai jogunk ugyanis az örökbefogadásnak kétféle nemét ismerte:
 1. a most említett testvérré-fogadást / adoptio fraternalis / és 2. a fiuvá - fogadást / adoptio filiális/

1. Testvérré - fogadás abban állott, hogy valaki idegent testvérré fogadott azért, hogy az az ő vagyonából örökösödjék, olyan személyek között fordult elő, akik vagy egykoruak voltak, vagy egyik

a másiknál kevéssel volt fiatalabb, hiszen a testvérvizony utánczata volt, ennek akkor volt értelme, mikor még az ősiség fennállott s a leszármazé nélküli testvérréfogadónak a javai a testvérréfogadás folytán halála után nem a Szentkoronára hanem az örökbe /testvérré / fogadottra szállottak. Ehhez azonban királyi jóváhagyás kellett. Az örökbefogadás e nemének mai jogunkban már nincsen értelme, mert a cél; az öröklési viszony teremtése az öröklési szerződés által sokkal könnyebben elérhető, minthogy ez utébbi felsőbb jóváhagyásra sem szorul.-

2. A fiuvá - fogadás célja szintén az örökbefogadó javaiban való öröklés volt / örökségbe fogadás / tehát ennek is öröklési szerződés jellege volt, ami különösen abból látszik, hogy csak olyankor volt lehetséges, amikor az örökbefogadónak törvényes leszármazója nem volt s ha

az örökbefogadás után ilyen született, az örökbefogadás azonnal hatályát veszítette / ép így a testvérréfogadás is /.- A fiuváfogadáshoz is királyi jóváhagyás kellett.

Mai jogunkban az örökbefogadásnak ez az utóbbi módja ment át, csak hogy nemi különbség nélkül lehetséges, gyermekkéfogadás alakjában, melynek nemcsak öröklési jellege van, hanem a család körében egyéb jogositványokkal is jár.

Az örökbefogadásra vonatkozólag törvénytárunkban intézményes rendelkezés még nincs, csupán az 1877. évi XX. t. c. ben foglalt gyámtörvény intézkedik néhány paragrafusában a kiskorúakra vonatkozó örökbefogadással kapcsolatban, továbbá a házasságjogi vonatkozásban az 1894. évi XXXI. t. c. / Ht. / Egyébként, mint szerves egységet képező polgári törvénykönyv hiányában családjogunknak általában, az örökbefogadásnak is a szo-

kás képezi leggazdagabb jogforrását, amellett a bírói döntvények, /ezek is voltaképen a szokást tükrözik vissza/ és az igazságügyminiszter, mint az örökbefogadások legfelsőbb fóruma. Megjegyzendő még, hogy Werbőczy Hármaskönyve is tartalmaz idevágó rendelkezéseket. A Pesthy Pál igazságügyminiszter által 1928-ban a képviselőház elé terjesztett legújabb magánjogi törvénykönyv javaslat 207 - 226 §§ aiban az örökbefogadás egész anyagát a gyakorlatban kifejlődött szokásjogi szabályok alapján szerves~~egészbe~~ foglalva tartalmazza, azonban eddig a javaslat tárgyalásá-ra sem kerülhetett sor, az tehát még nem élő jog.-

Mi az örökbefogadás mai jogunkban ?

A szülő és gyermek közti természetes viszony utánczása /adoptio imitat naturam/ ami megszabott formások mellett jön létre s jogviszonyt álla-

pit meg / kölcsönösen jogokat és kötelezettségeket teremt / a felek között. A forma írásbeli szerződés, melyet az örökbefogadó és örökbefogadandó köt egymással, három példányban állítandó ki s tartalmaznia kell mindazokat a jogokat / öröklési jog, névátruházás, atyáihatalom / melyeket a felek egymásra átruháznak. Az örökbefogadási szerződés közjegyzői okiratba foglalandó, vagy ha magánokiratba foglalták, legalább az aláírások közjegyzőileg hitelesítendőek.- A magánjogi törvénykönyv javaslat 212 §-sa szerint a közokiratbafoglalás kötelező lesz, ami helyeselhető, hiszen az örökbefogadás mind a két fél személyi és vagyoni jogállapotára kiható nagy jelentőségű ügylet. A közokiratiságon kívül illetve hitelességen kívül még más feltétele is van a szerződés érvényességének, mert igazságügy-miniszteri / kormányhatósági / jóváhagyásra szorul. A bírói gyakorlat ugyan napjainkig ingadozó volt

abban a tekintetben hogy a szerződő magánjogi érvényességéhez szükséges-e a kormányhatósági jóváhagyás s inkább az a felfogás volt tulsulyban hogy az nem érvényességi kellék, hanem csak közhiteles tanusítása annak, hogy az örökbefogadás a megkivánt feltételeknek megfelel s hogy anélkül bizonyos közjogi vonatkozású hatások elmaradnak. Például: Az anyakönyvbe fel nem jegyezhető.- Az 1936. évi június hó 8.-án meghozott 81 számú jogegységi döntvény azonban határozottan kimondta, hogy az örökbefogadási szerződésnek magánjogi vonatkozásban való érvényességéhez is a szerződésnek kormányhatósági megerősítése szükséges." A szerződést tehát minden esetben fel kell terjeszteni az igazságügyminiszterhez, máskülönben abból jogi következmények nem származnak.-/Legfeljebb a jóváhagyást meghiusító féltől a vétlen másik fél követelheti annak a kárának a megtérítését,

ami a szerződés nem teljesítéséből származott./
Természetesen az érvényesen megkötött szerződés a feleket a jóváhagyás előtt is köti, attól tehát egyoldaluan el nem állhatnak. /Egyetértőleg a jóváhagyásig igen./ Ha a jóváhagyás végett való bemutatás után, de még a jóváhagyás előtt az örökbefogadó meghal, a szerződés hatályos, az örökbefogadandó ez idő alatt bekövetkező halála esetén azonban csak akkor, ha marad utánna olyan ivadék, akire az örökbefogadás kihat. A három példányban bemutatott szerződéshez csatolni kell a felek születési bizonyítványát s ha az örökbefogadók vagy örökbefogadandók házastársak, ezek házassági bizonyítványát is. A miniszter a megerősítést csak olyankor tagadja meg, ha valami törvényes kellék hiányzik, továbbá ha a körülményekből nyilvánvaló hogy a felek az örökbefogadást csak színlelik s igazi akaratuk nem családjogi viszony alapítása,

hanem más mellék célzat, például. névmagyarosítás, honosságszerzés.-

Kiskorúak örökbefogadása körüli eljárást az 1884 évi 3546 számú igazságügyminiszteri rendelet szabályozza nagy körültekintéssel s a gyámtörvény szellemében, ami indokolt is, mert az örökbefogadások túlnyomó része kiskorúakra vonatkozik. Az államélet fejlődésével ugyanis mindinkább előtérbe jön az a közérdeket szolgáló szempont, hogy a szüleitől megfosztott kiskorú gyermek sorsáról megnyugtató gondoskodás történjék.- Erre szolgál a gyámság és gondnokság mellett az adoptio is. Az elhagyott gyermekek száma ma is oly nagy, hogy a reánkiszakadt siralmas gazdasági viszonyok között társadalmi gondozásuk sok kivánni valót hagy hátra.- Az adoptio - miáltal a menhelyek, árvaházak vagy más közintézetek helyett a sokkal melegebb bensőségesebb otthont jelentő családkörbe jutnak

s egyuttal gondosabb, nemesebb nevelésben is részesülnek, éppen ezért az ő védelmük egyik leghatályosabb eszköze, de ettől az emberbaráti ideától eltekintve - s mintegy az érem másik oldalát nézve - azt a lehetőséget is nyújtja, hogy akik a természet vagy a sors mostohasága folytán gyermektelenek, de lelki hajlamuknál fogva, vagy anyagi érdekekből / például, hogy vagyonuk arra szálljon / szeretnék, ha gyermekük volna, ezt - hacsak mesterségesen is - adoptioval elérhetik. Mindennapi jogéletünkben az örökbefogadás elég gyakori különösen a közép és alsóbb néposztályokban. - Népünk körében létezik is olyan hagyomány, hogyha gyermektelen házaspár örökbefogad, saját gyermekkel is megáldja az Isten. Ennek a hagyománynak már a bibliában is nyoma vannak / Ráchel és Jákób /. Sőt van olyan orvosi tudományos magyarázat is, hogy a gyermektelenség okai között nagy szerepet játszik

lelki gátlás formájában a gyermekáldástól való félelem, amit viszont egy gyermekkel való állandó érintkezés, a róla való gondoskodás, a nevelés eloszlathat s a gyermek közelsége életre hívja az anyafiosztönöket s elhárítja a lelki gátlást a lelki zavart.

Minthogy kiskorú embernek nincs cselekvőképessége az örökbefogadási szerződést saját maga meg nem kötheti.-A 3546/1884 I.M. számú rendelet szerint ezért a kiskorúakat érdeklő örökbefogadás csak az örökbefogadandó kiskorúnak törvényes képviselőjével kötött szerződés útján jöhet létre. Ki a kiskorú törvényes képviselője? Az atyai hatalmat gyakorló atya, ha pedig az atya nem él, akkor az anya. Törvénytelen gyermeké az anya, ha pedig még ő se nagykorú, vagy a szülők egyike sem él, vagy az atyai hatalom gyakorlatától megfosztották, továbbá leleceknél az árvaszék által

kirendelt gyám. Ha éppen az utóbbi maga kívánja a kiskorut örökbefogadni, akkor annak részére előbb a gyámhatáságtól gondnok kirendelését kell kérnie s azután azzal kell megkötni a szerződést. A közgyám, aki a gyám kirendeléséig ideiglenesen látja el a gyámi tisztet, mint ilyen nincs feljogosítva a kiskoru örökbefogadására vonatkozó szerződés megkötésére, ha azonban egyenesen a kiskoru részére gyámul kirendeltetik, akkor a szerződést már megkötheti.

A kiskorúakat érintő örökbefogadási szerződéseket is rendszerint közjegyzői okiratba szokták foglalni, kivételesen-különösen, ha a felek szegényebb sorsúak, az Árvasék előadója, vagy az Árvaszék által kiküldött szolgabíró előtt szóval is megköthető a szerződés, ilyenkor a kiküldött jegyzőkönyvbe foglalja a szerződést és a felek aláírják, illetve kézjegyükkal látják el. Az irni

nem tudó fél nevét, néviré tanu írja alá. A jegyzőkönyvet az árvaszéki előadó, illetve szolgabíró és jegyzőkönyvvezető is aláírja.

Kiskorúakra vonatkozó örökbefogadási szerződés gyámhatósági jóváhagyásra szorul. E jóváhagyás kieszközlésére kötelezi a gyámtörvény 20 §-a az atyai hatalmat gyakorló atyát, a 113 §-a pedig a gyámot. "Az atyai hatalmat gyakorló atya köteles a gyámhatóság jóváhagyását következő esetekben kikérni: a./ ha saját kiskorú gyermeke más által örökbe fogadtatik." stb./ Gyámtörvény. 20. §-a. "A gyám vagy gondnok köteles a gyámhatóság jóváhagyását következő esetekben kikérni: 3. ha a kiskorúnak örökbefogadása forog s~~ó~~ban. . . . stb." / Gyámtörvény. 113. §-a. / A jóváhagyás tárgyában a gyámhatósághoz intézendő kérvényhez mellékelni kell a felek születési bizonyítványait s ha házastársak együtt fogadnak örökbe, azok eske-

tési bizonyítványát is, ha pedig az atya, vagy a törvénytelen gyermek anyja nem él, ezek halotti bizonyítványát, végül gyám által képviseltekénél a gyámi rendelvényt.

A gyámhatóság a jóváhagyás megadása előtt a feleket és ha az örökbefogadandó kiskorú 14. évét betöltötte, ezt is jegyzőkönyvileg meghallgatja, a szándékolt örökbefogadás iránt. - A jóváhagyás alapfeltétele, hogy a célbavett örökbefogadás a kiskorúra előnyös legyen, ennek megállapítása végett a gyámhatóság a feleket elhatározásuk indokairól tüzetesen kikérdezi, az előzményeket és az összes lényeges körülményeket hivatalból megvizsgálja. A kiskorú meghallgatása mellőzhető olyan okok esetében, melyek ismerete káros befolyást gyakorolna a kiskorúra, vagy az örökbefogadás által elérni szándékolt viszonyra. Ha az árvaszék a szerződést a kiskorú érdekében

állónak találja, akkor azt jóváhagyja, Jóváhagyó határozatának jogerőre emelkedése után pedig a szerződést / jegyzőkönyvet / jóváhagyási záradékkal látja el s az összes iratokat megerősítés végett az igazságügyminiszterhez terjeszti fel.

Az örökbefogadás családjogi ügylet lévén, akár csak a házasság, ez sem csupán anyagi, de igen lényeges erkölcsi, etikai vonatkozásokkal is bír, s éppen ezért emez erkölcsi természeténél fogva sem feltételhez, sem időhöz nem köthető s az ilyen kikötés érvénytelenné teszi az örökbefogadást. Egyébként az örökbefogadási szerződés érvényessége más szerződésekhez hasonló elbírálás alá esik, ha tehát az ügylet semmiségét vagy megtámadhatóságát eredményező körülmény / például csalás, tévedés, kényszer stb / forog fenn, a szerződés semis illetve megtámadható a minisz-

teri megerősítés ellenére is.

Az örökbefogadási szerződés szokásos formája, mintája a következő: például: 1. Nagy János örökbefogadja Kovács Pétert és átruházza reá mindazokat a jogokat, amik az örökbefogadott gyermeket az örökbefogadó atyjával szemben megilletik.- Kovács Péter ~~ezentul~~ is a Kovács családi nevet viseli, vagy ~~essentul~~ a Nagy családi nevet viseli a Kovács családi név elhagyásával /vagy amellelt/.

2. Kovács Péter a fenti örökbefogadást elfogadja és /néváttruházás esetén/ kötelezi magát, hogy a Nagy családi nevet fogja viselni a Kovács családinév elhagyásával /vagy amellelt/.

Ez a szerződésnek lényeges /essentialis/ tartalma, ami minden szerződésben benne van, azonkívül rendszerint van a szerződésben sok természetes /naturalis/ és esetleges /accidentalis/ elem

is: például az atyai hatalom/gyámság/, vagyoneke-
lés, öröklési jog stb. tekintetében a felek között
létrejött megállapodások és kikötések.

Az örökbecfogadási szerződés körüli el-
járásnak a törvényes kellekeknek ismertetése u-
tán rátérek a tartalmi anyagi kellekek tárgyalására.
Első kérdés itt az, hogy ki fogadható örökbe?
és ki fogadhat örökbe? A méhmagzat/nasciturnus/
nem fogadható örökbe, már létező személy azonban
-kevés kivétellel - rendszerint igen. Ilyen ki-
vétel, hogy testvér testvérét, egyik házastárs a
másik házastársat nem fogadhatja örökbe.- Nagy-
szülő, vagy távolabbi felmenő az unokát örökbe
fogadhatja. Az örökbecfogadás olyan szerződés, mely-
nélfogva valaki gyermekéül fogad olyan személyt,
aki nem az ő gyermeke.- E szabály alól kivételt
képez az az eset, mikor valaki a saját gyermekét
fogadja örökbe.- Előfordul ugyanis, hogy a termé-

szetes atya törvénytelen gyermekét - kit nem sikerül törvényesíttetnie s fogadja örökbe.- **Jöganak** ugyanis ezt nem tiltja.- Az a körülmény azonban, hogy a gyermeknek az örökbefogadó a természetes atya nem említendő a szerződésben, mert az apaság elismerése nem tartozik a szerződés keretébe.- Ha mégis belevették, az igazságügyminiszter nem hagyja jóvá. Több személy együttesen akkor fogadható örökbe, ha házastársak, testvérek vagy szülő és gyermekei.-

Kiskorúak örökbefogadásához az atyai hatalmat gyakorló atya beleegyezése okvetlenül szükséges, ha azonban az atya a kiskorú nevelését tartását teljesen elhanyagolja, erkölcsiségét, vagy testi jólétét veszélyezteti, viszont a kiskorúra előnyös örökbefogadást csupán rossz indulatból megakadályozni igyekszik, az árvaszék a rokonok meghallgatása és a tényállás kiderítése

után őt az atyai hatalom gyakorlatától megfosztja és a kiskorú részére gyámot rendel, aki az örökbefogadási szerződést megkötheti.-

Érdekes felemlíteni, hogy az osztrákjogban, habár teljeskorú az örökbefogadandó, de atyja még él, ennek beleegyezése is megkívántatik s ha indokolatlanul megtagadja, a rendes bíróság előtt tehető panasz.

Örökbefogadni jogosult minden szerződés képes egyén, nemi különbség nélkül.-Az, hogy az örökbefogadónak törvényes ivadéka van, mai jogunk szerint nem akadály és a magánjogi törvénykönyv javaslata 207 §-a is úgy rendelkezik, hogy csak különös méltánylást érdemlő esetben erősítheti meg a szerződést az igazságügyminiszter, ha örökbefogadónak vérszerinti ivadéka van./Örökbe fogadott gyermek nem akadály/ Többben ugyan azt a személyt csak akkor fogadhatják örökbe, ha há-

zastársak. Ugyanannak a személynek házastársak által **közösen** való örökbefogadását a magánjogi törvénykönyv javaslata / Mt. jav. / 215. §- 2. ik bekezdése "közösgyermekké fogadásnak" nevezi, " hasonlóképpen azt az esetet is, ha az egyik házastárs a másik házastárs törvényes, tehát a magamostoha gyermekét fogadja örökbe. A másik házastárs törvénytelen / vagy ahogy a magánjogi törvény javaslat hívja : házasságon kívüli / gyermekének örökbefogadása csak akkor tekintendő közösgyermekké fogadásnak, ha a férj fogadja örökbe a felesége törvénytelen gyermekét. A törvénytelen születésű gyermek ugyanis szülőanyjával törvénytelenül fogva gyermeki / rokonsági / viszonyban áll, ha tehát a férj örökbefogadja, ezáltal mind a két házastárs gyermekévé lesz s az anya részéről való örökbefogadás felesleges. Más a helyzet, ha az asszony fogadja örökbe férje törvénytelen

gyermekét. A törvénytelen gyermek természetes atyjával rokonsági viszonyban nem állván, ha az ilyet egyedül a feleség fogadja örökbe, ez által sem válik a férj törvényes / sem örökbefogadott / gyermekévé s csakis örökbefogadó anyjával kerül rokonságba. Ez tehát nem közös-gyermekké - fogadás. Közös-gyermekké az ilyen csak úgy válhatik ha a férj is örökbe fogadja őt. - A közös-gyermekké fogadott személyt a házastársak közös törvényes gyermekének jogállása illeti meg. / Magán-törvénykönyv javaslat 215. § - 2. ik bekezdés. /

Egyébként az egyik házastárs részéről történő örökbefogadáshoz a másik házastárs beleegyezése nem szükséges. / Magánjogi törvénykönyv javaslat 209 § szerint igen. / A házastárs azonban a reánézve sérelmes örökbefogadást megtámadhatja, ha az a jóerkölcsökbe ütközik. például: mert a férj házasságtörésből származó gyermekét akarja ilyen

módon becsempészni a családba. Kiskorú,ugyszintén a cselekvőképtelen nem fogadhat örökbe,mert ezáltal viszteher nélkül vállalna magára kötelezettségeket, ezt pedig a gyámtörvény 20.§-a utolsó bekezdése tiltja, illetve gyámhatósági jóváhagyás esetén sem engedi meg. Nem fogadhatnak örökbe a szerzetesek és a róm.kath.lelkészek, sőt a gör.kath.lelkészek is csak egyházi felsőbb hatóságuk hozzájárulásával. " Aki annak az egyháznak a szabályai szerint, amelyhez tartozik, egyházi rend vagy fogadalom okából házasságot nem köthet csak egyházi felsőbbségének engedelmével fogadhat örökbe." / Mt.jav. 210 §-a./

Hazai régibb jogunk még nem állapít meg határozott korkülönbséget az örökbefogadó és az örökbefogadandó között, a mai gyakorlat azonban - minthogy az örökbefogadást a szülő és gyermek közti természetes viszony utáztatának

/imitatio naturae/ tekintjük - már szabatosan megállapítja, hogy a felek között legalább 16 év korkülönbség kell hogy legyen. E szabály alól felmentés nincs. A magánjogi törvényjavaslat különös méltánylást igénylő esetben 12 év korkülönbséget is elegendőnek tart.- Az osztrák jog 18 év korkülönbséget szab meg, de az örökbefogadónak legalább 50 évesnek kell lennie.é

Térjünk át a legfontosabb témára: az örökbefogadás jogi hatásaira.- Az örökbefogadási szerződésbe lehetőleg belefoglalandók mindazok a jogok, miket a felek kölcsönösen egymásra ruháznak. A feleknek csak a jog által megszabott korlátok közt van rendelkezési szabadságuk, viszont amennyiben a felek nem rendelkeztek, a törvényes joghatások mégis beállanak. Négy kérdés igényel itt alaposabb tárgyalást:

1. Az öröklési jog.

2. A névviselés.

3. Kiskorúak örökbefogadása esetén az atyai hatalom, vagy a gyámság átruházása.

4. Az örökbefogadás házasságjogi következményeinek kérdése.

1. Az öröklési jog.- Minthogy az örökbefogadás célja a szülő és a gyermek viszonyához hasonló családi kapcsolat létesítése, az örökbefogadott gyermek az örökbefogadó törvényes gyermekének jogállásába lép s ezért az örökbefogadó után törvényes öröklési joga van, hacsak a szerződésben ezt kifejezetten ki nem zárták. Ez az öröklési jog megilleti az örökbefogadott olyan ivadékait is, akik vele együtt unokául fogadtattak vagy az örökbefogadás után születtek. Megjegyzendő azonban, hogy az örökbefogadás által az örökbefogadott, illetve most említett ivadékaik csak magával az örökbefogadóval jutnak rokonság-

ba, de annak semmiféle rokonaival nem, ennek következtében az utóbbiak után öröklési joguk nincsen, s még az örökbefogadót sem helyettesíthetik az arra rokonaikról hátruló örökségben. Ezt a szabályt a Polgárijogi Határozatok Tára"-ába 809. szám alatt felvett elvi határozat így fejezte ki.

" Az örökbefogadott gyermek csak a vele szerződő örökbefogadó szülő irányában nyer jogokat és öröklési joga csak arra a vagyoni terjed ki, amely az örökbefogadó szülő hagyatékához tartozik, amiből következik, hogy az örökbefogadott gyermeknek az ő örökbefogadó rokonaival szemben és pedig sem felmenő, sem lemenő, sem az oldalági rokonaival szemben nincs törvényes öröklési joga."

Az örökbefogadás csak az örökbefogadó és az örökbefogadott között állapít meg személyes jellegű viszonyt, ezért több örökbefogadott, vagy az örökbefogadott és az örökbefogadónak törvényes gyer-

mekei egymásnak nem testvérei, közöttük öröklési kapcsolat nincs,ugyszintén az örökbefogadott és az örökbefogadásban részt nem vett házastárs között sem.

Az örökbefogadott gyermek arra is jogosult, hogy indokbeli tévedés címén megtámadja az örökbefogadónak olyan végrendeletét, amely az örökbefogadás előtt keletkezett s azon a feltevésen alapul, hogy az örökhagyó/örökbefogadó/törvényes leszármazó nélkül fog elhalni, hiszen az örökbefogadott gyermek a törvényes leszármazó jogállásába lépén, ezáltal a végrendelet feltevése megdőlt, vagyis amikor az örökhagyó a végrendeletet alkotta, az örökbefogadásra nem számított s így az örökbefogadottra sem gondolhatott, tehát az ő figyelembe vétele nélkül történt a végintézkedés s jogszerűen feltehető, hogy az örökbefogadottra való tekintettel másképp rendelkezett volna.

Sőt az idézett 809.számú Elvi Határozat szerint a végrendelet ilyenkor ipso iura hatályát veszti.

"Az örökbefogadott gyermek javára is alkalmazni kell..... azt a jogszabályt, hogy abban az esetben, ha a végrendeletkezés alapja és indoka az örökhagyónak valamely feltevése volt, a végrendelet hatályát veszti, annak következtében, hogy a feltevés téves volt, vagy annak ellenkezője állott be." Ha azonban a végrendeletet az örökhagyó az örökbefogadás után, tehát az örökbefogadott létének tudatában akár kifejezetten, akár ráutaló tények által/hallgatólagosan/ megerősítette, illetve fenntartotta, akkor a végrendelet megáll s az örökbefogadott csakis köteles részét követelheti a végrendeleti örökösöktől.-

Az örökbefogadott gyermeknek az örökbefogadó szülője hagyatékából kötelesrészre van igénye, vagyis annak a vagyonnak feléhez, amit tör-

vényes öröklés címén kapott volna, akkor ha örökbefogadó szülője végrendelet nélkül halt volna meg. A kötelesrész nem csökkenthető ajándékozások által, ezért az örökbefogadott gyermek is perrel követelheti a megajándékozott személyektől köteles része hiányának kiegészítését. Olyanok ellen azonban, akik az ajándékot még az örökbefogadás előtt kapták, nem fordulhat. Örökbefogadójának tékozlása címén az örökbefogadott gyermek is kérheti köteles részének biztosítását.-

Igen fontos szabály, hogy örökbefogadással nem lehet sérteni a már meglévő/akár vérségi, akár örökbefogadott/ gyermekek köteles részét. Ha tehát az örökbefogadáskor az örökbefogadónak már van például két vér szerinti édesgyermek, az édesgyermek mindégykének $1/4 - 1/4$ - ed lesz a köteles része, az örökbefogadotté pedig csak $1/6$ -da. Másik példa: Valakinek van egy édesgyer-

meke, ahhoz örökbefogad egyet s később még egyet Hagyatékából az édesgyermeknek $1/2$, az először örökbefogadottnak $1/4$, az utóbb örökbefogadottnak már csak $1/6$ lesz az köteles része.-Vagyis az örökbefogadottat nem vesszük figyelembe az örökbefogadáskor már létező gyermekek kötelesrészének kiszámításánál.- Az örökbefogadás után születendő gyermekeket ellenben éppen olyan öröklési jog illeti meg mint az örökbefogadottat.

Az örökbefogadó és örökbefogadott között fennálló törvényes öröklési kapcsolat azonban egyoldalú, tehát nem kölcsönös, mert az örökbefogadónak az örökbefogadott után nincs törvényes /intestat/ öröklési joga. Ilyen jog a szerződésben sem köthető ki, ha pedig a felek mégis kikötötték, hogy az örökbefogadó az örökbefogadott után örökölni fog, a szerződést az igazságügyminiszter nem hagyja jóvá. Végrendelet által persze juttat-

hat az örökbefogadott örökbefogadójának akár hagyomány alakjában, akár minden/égi és szerzeményi/vagyonát is reá hagyhatja, - hiszen jogunk a végrendelezési szabadság elvét vallja, _ de ezt csak a köteles részre igényjogosult személyek sérelme nélkül teheti. Ha azonban az örökbefogadott végrendelet és leszármazó nélkül hal el, utána az ő vérrokonai örökölnék, mert azok iránt fennálló rokonsági viszonya és így öröklési kapcsolata továbbra is fennmarad, mintha az örökbefogadás ténye közbe sem jött volna, amiből következik, hogy az örökbefogadott gyermek is érintetlenül megtartja saját vérrokonai után való intesztát öröklési /köteles részhez való / jogát. Erről a jogról szerződésben lemondani nem lehet. -

Nagyjából ugyan ilyen öröklési joghatásai vannak az örökbefogadásnak az osztrákjogban is. Az Optk. szerint azonban az örökbefogadás lénye-

ge a névátruházás, a fogadott mindég felveszi fogadója nemzetiségi nevét, a mi jelenlegi jogunkban viszont a családi kapcsolat s öröklési kapcsolat létesítése. Éppen ezért helyénvalónak láttam itt az öröklésjogi kérdések alapos kifejtését.

2. A Névviselés. Az örökbefogadott személy névviselési kötelezettsége mindig az örökbefogadási szerződésben nyer megállapítást. Ehhez képeest, vagy megtartja addigi családnevét, vagy felveszi az örökbefogadó családi nevét és pedig akár az eddigi családinév helyett/tehát annak elhagyásával/, akár ~~...~~ amellet / tehát a kettőnek egybekapcsolásával/ Ha azonban a névátruházás a közrend érdekével ellenkezik, az igazságügyniszter a szerződés jóváhagyását megtagadhatja. Örökbefogadó asszony nem férjének családnevével hanem csak saját családnevével ruházhatja fel az örökbefogadott gyermeket. Ha ~~...~~ a szerződés egy-

általában nem intézkedik a névviselésről akkor az örökbefogadott családneve nem változik.

Ha az örökbefogadott nemesember, származásánál fogva megtartja nemesi címét és előnevét akkor is, ha az örökbefogadó nem nemes, mert a szerzett jogokat az örökbefogadás nem szünteti meg. Ha viszont az örökbefogadó nemes, az örökbefogadott pedig nem az, az örökbefogadással átruházható a nemesség királyi jóváhagyással. A szerződésben ezt így szokták kifejezni: „őfelsége legmagasabb jóváhagyásától feltételezetten átruházom reá magyar nemességemet, nemesi előnevet és címeremet.” Ilyen esetben az igazságügy-miniszterhez intézett kérvényben azt is kell kérni, hogy a miniszter a szerződés megvizsgálása után intézkedjék annak királyi jóváhagyása iránt, de azonkívül ugyanabban a kérvényben a jóváhagyásra egyenesen a király őfelségét is kér-

ni kell. A nő által való örökbefogadásnál, ha át is ruházza a nő családjának, nemesi rangját át nem ruházhatja, mert a magyar közjog szerint a nő nemessége nem ruházható át. Minthogy a királyi szék nálunk betöltve nincs, a kormányzót pedig a nemesség adományozásának joga meg nem illeti, ezidő szerint örökbefogadás útján a nemességet át ruházni nem lehet.

3. Kiskorú gyermek örökbefogadásakor a felek megállapodhatnak úgy, hogy az örökbefogadó férfit megilleti az örökbefogadott gyermek felett az atyai hatalom, illetve az örökbefogadó nőt a törvényes gyámság. Ezt az örökbefogadást plena adoptionak nevezzük. Ez a szerződés az örökbefogadó részéről így szól: "az atyai hatalmat/gyámságot/~~xxxxxxxxxxxx~~ az örökbefogadóra átruházom". az örökbefogadó részéről pedig így: "és felette az atyai hatalmat/törvényes gyámságot/ átvállalom".

De kiköthető az is, hogy az atyai hatalmat /gyám-
ságot/ továbbra is a természetes atya /anya/ gya-
körolja. Ha a szerződésben az atyai hatalom /gyám-
ság/ felemlítve nincs, akkor az örökbefogadás ter-
mészetéből kifolyólag úgy tekintendő, hogy az a-
tyai hatalom /gyámság/ átszáll az örökbefogadóra.
Vagyis kétség esetén mindig plena az adoptio.

Világosan kimondják ezt a gyámtörvény 15 és 36§-§
ai: Örökbefogadó atyára csak az esetben száll át
" az atyai hatalom, ha ez iránt az örökbefogadás
alkalmával ellenkező megállapodás nem jött létre."

15.§/.- " Nő általi örökbefogadás esetében ha a
törvényes atya az atyai hatalmat, vagy anya a tör-
vényes gyámságot fenn nem tartotta, a törvényes
és természetes gyámság az anyát illeti." / 36.§ /
Megszerzi plena adoptioval az atyai hatalmat
/gyámságot/ az örökbefogadó akkor is, ha nőtlen,
hajadon vagy özvegy.

Mit jelent közelebbről az így megszerzett atyai hatalom /gyámság/ ? A gyámtörvény 15. §.a 3 bekezdése szerint az atyai hatalmat gyakorló atya először. kiskorú gyermekének törvényes képviselője. másodsor. vagyonát rendszerint számadásterhe nélkül kezeli. harmadszor részére gyámot nevezhet és valakit a gyámságból kizárhat Plena adoptált gyermek felett tehát mindezeket a jogokat az örökbefogadó atya gyakorolhatja, akinek hatásköre mégis annyiban módosulhat, hogy a szerződésben a gyermek vagyonának kezelése tekintetében korlátozható, esetleg a vagyonkezelésből teljesen ki is zárható, illetőleg számadásra kötelezhető.- Nőt az általa plena adoptált kiskorú gyermek felett általában ugyanazok a jogok illetik meg, mint a természetes és törvényes gyámságot viselő vérszerinti anyát. Ha tehát a szerződésben másként nem állapodtak meg, a tör-

vényes képviselőten kívül számadás terhe nélkül kezelheti illetve jogosult a vagyonkezelésre, de csak akkor, ha hajadon, vagy özvegy s ilyenkor is csupán újabb férjhez meneteléig. Azonkívül illetve azután már számadás terheli. Örökbefogadó anyja sem feltétlenül köteles a kiskorú gyermek vagyonát kezelni /gyámtörvény.38-§/ s ha arról lemond a gyámhatóság rendel ki vagyonkezelő gondnokot. Az örökbefogadó jogkörét tehát csak a vagyonkezelés tekintetében lehet korlátozni anélkül, hogy az adoptio plena jellegét el ne veszítse. Lehet azonban rendelkezni a szerződésben az iránt, hogy ezentul milyen terjedelemben és formában illesse meg a vérszerinti szülőket a kiskorú gyermekkel való érintkezés joga. Ezt a jogot igen kivételes, indokolt esetben /pl: ha a szülőkkal való érintkezés a gyermek testi jólétét, egészségét, erkölcsiségét veszélyezteti

vagy az örökbefogadási viszonyra káros befolyásu csakis a gyámhatóság vonhatja el.

Ha az örökbefogadó atyai hatalma /gyám-
ság/ az ő halála vagy a szerződés felbontása foly-
tán megszűnik, vagy pedig a gyermek eltartása a
vérszerinti szülőre hárul, akkor a vérszerinti
szülő hatalma újra feléled.-

4. A házassági törvény / 1894 : XXXI tc /
18 §-a értelmében az örökbefogadás házassági ti-
lalmat hoz létre. " Tilos a házasságkötés, míg az
örökbefogadás felbontva nincs: a./ az örökbefoga-
dó és az örökbefogadott, valamint ennek volt há-
zastársa között,ugyszintén az örökbefogadott és
az örökbefogadónak volt házastársa között; b./ az
örökbefogadó és az örökbefogadott vérszerinti le-
származója valamint ennek volt házastársa között,
ugyszintén az örökbefogadott vérszerinti leszár-
mazója és az örökbefogadónak volt házastársa kö-

zött.- A származás törvényes, vagy törvénytelen volta különbséget nem tesz.- Az örökbefogadás előtt megszűnt, vagy érvénytelennek nyilvánított házasság figyelembe nem jön.- A b./ pont esetében az igazságügyminiszter felmentést adhat"/
 H.t. 18 §-a/ Az érvényesen fennálló örökbefogadás tehát a következő formákban hoz létre házassági tilalmat:

Ad. a"/ Nem köthetnek házasságot az örökbefogadó és az örökbefogadott egymással, vagy egyik a másiknak az örökbefogadáskor, vagy azután volt házastársával.- Itt mintegy párhuzam vonható a házassági törvény / Ht.11 és 18§-§ ai között. A 11 §-a valóságos vérrokonság, a 18 § az imitált vérrokonság házasságot akadályozó voltáról rendelkezik. A 11 § szerint az egyenesági vérrokonság és az egyenesági sógorság indispensabilis házassági akadály. Az örökbefogadó és örökbefogadott

viszonya az egyenesági vérrokonságot, az örökbe fogadónak és örökbefogadottnak a másik fél olyan házastársához való viszonya pedig, aki az örökbe fogadásban részt nem vett, az egyenesági sógorságot utánozza. Ezért a 18 §-a pontja esetében nincsen kivételnek helye.-

Ad.b/ Nem köthet házasságot az örökbe fogadó az örökbefogadottnak vérszerinti gyermekével / quasi saját unokájával, tehát ez is egyenesági rokonság/ sem ennek / az örökbefogadáskor vagy azóta/ volt házastársával, végül az örökbe fogadónak/ az örökbefogadáskor vagy azután/ volt házastársa az örökbefogadott /az örökbefogadott/ vérszerinti/ akár törvényes, akár törvénytelen/ gyermekével /quasi egyenesági sógorság/.- A b./ pont esetében már lehet helye kivételnek s ha az igazságügyminiszter a dispensatiót megadja, a házasság megköthető az örökbefogadás fenntartása

mellett is.

A 11 § szerinti valóságos vérokonság másfelől az örökbefogadási viszony házasságot akadályozó jellege között szembeötlő különbség, hogy a 18.§ az örökbefogadás előtt megszűnt házasságot nem veszi figyelembe, a 11 § szempontjából viszont bármely régen megszűnt házasság is figyelembe jön a legnagyobb különbség mégis az, hogy a 11 § megsértésével kötött házasság érvénytelen /semmis/, a 18.§ ellenére kötött házasság ellenben - bár ^{kötött} ~~a~~ érvényes, a felek tehát házastársakká válnak, de őket / esetleg a roszhiszemien eljáró polgári tisztviselővel együtt / büntetés éri.

Házassági tilalmat azonban csak a plena adoptio hoz létre, mert a Ht.131§ szerint ha az atyai hatalom /gyámság/ át nem ruháztatik, az örökbefogadás a törvény alkalmazásában tekintetbe

nem vétetik." Természetesen, ha az örökbefogadást felbontják, a plena adoptio is elveszti tiltó hatályát. A magánjogi törvény javaslat 225 §-a pedig kimondja: Ha az örökbefogadó az örökbefogadás fennállása alatt a törvény tilalma ellenére házasságot köt az örökbefogadottal, vagy ennek oly ivadékaival, akire az örökbefogadás kihat, a házasságkötéssel az örökbefogadás a házastársak között megszűnik."

Az 1 - 4 pontokban előadottakon kívül az örökbefogadásnak még sok más joghatása is van, amik közül a lényegesebbek a következőkben foglalhatók össze:

Az örökbefogadott gyermeknek örökbefogadó szülője irányában épen olyan jogai vannak, mint a törvényes házasságból való gyermekeknek minek következtében eltartásáról, illő módon való neveltetéséről, felügyeletéről, gondozásáról,

egyszóval mindarról, ami a gyermeket a családban jogszerűen megilleti, az örökbefogadó köteles gondoskodni, viszont a szülői jogkört is ő gyakorolja, a gyermektől a szülő iránt köteles tiszteletet, figyelmet és engedelmességet mindenkor megkövetelheti, sőt indokolt esetben vele szemben egészségére ártalmatlan módon a házi fegyelmet is gyakorolhatja. Ha a szerződésben másként meg nem állapítható az örökbefogadót a gyermek vagyonának kezelése ugyanolyan korlátok között illeti meg, mint a törvényes atyát. Az örökbefogadott gyermek is rendszerint természetben, az örökbefogadó háztartásában követelheti az eltartást. Ha az örökbefogadó a tartást elhanyagolja, vagy éppen teljesen elmulasztja a gyermek a gyámhatósághoz fordulhat panasszal, mely az örökbefogadót tartási kötelezettsége pontos teljesítésére szoríthatja, ha pedig a gyermek vagyoni érdekeit,

testi jólétét vagy egészségét veszélyeztetve látja, hivatalból intézkedhetik /az árvaszéki ügyész útján/ a kiskorúra károsra vált örökbefogadási viszony haladéktalan felbontása iránt.- Nincs kizárva az sem, hogy indokolt esetben az örökbefogadott gyermek pénzben követelhesse a tartást. Ha például az örökbefogadó szülők házassága felbontatott vagy ágytól és asztaltól elválasztatták s a gyermek tartására szoruló anya gondozására bízott. Ilyenkor a tartásra szoruló /saját fenn tartásának biztosító vagyonnak nem rendelkező/ örökbefogadott gyermek örökbefogadó atyjától illő tartásának pénzbeli egyenértékét követelheti.- De ha teheti, az örökbefogadott gyermek is köteles vagyontalan és keresetképtelenné vált örökbefogadó szülőjét eltartani. Az örökbefogadási viszonyból folyó tartási kötelezettség tehát viszonyos - kölcsönös. Az örökbefogadó tartási kö-

telezettsége mellett azonban a gyermek vérszerinti szülőinek eziránt való kötelezettsége fennáll, mint másodlagos kötelezettség. Ha ugyanis az örökbefogadó, ^{meghal} vagy nem képes eltartani az örökbefogadottat, akkor a vérrokonok tartási kötelezettsége ismét feléled, mert - mint említettem - a származáson alapuló rokonsági viszonyt az örökbefogadás nem érinti. Ha tehát rászorulnak, a vérszerinti szülők is igényelhetik a szülőtartást a tehetős örökbefogadottól.-

Észközlés, vagy egyéb törvényes ok esetén az örökbefogadó szülő gondnokság alá helyezését, örökbefogadó atyja halála után pedig az özvegyi jog korlátozását az örökbefogadott gyermek a bíróság előtt ép úgy kérheti, mint a törvényes gyermek. /812 számú Elvi Határozat./

Az örökbefogadást az anyakönyvben feljegyzik.- A feljegyzés eszközlése iránt az igaz-

ságügyminiszter / kiskoru örökbefogadása esetében a gyámhatóság / hivatalból intézkedik.-

Az 1886 évi XXII t.c. 6.§-a szerint az örökbefogadott gyermek az örökbefogadó illetőségét követi.-

Kiskoru örökbefogadott gyermek lakóhelyének örökbefogadójának lakóhelye tekintendő.

A polgári perrendtartás és a büntető törvények az örökbefogadottat a hozzátartozók közzé sorolják.

Az örökbefogadó anyja - noha a nők gyám-ságából és gondnokságból általában ki vannak rekesztve _ örökbefogadott nagykoru gyermeke felett gondnokságot viselhet.- /Gyámtörvény 43 §/

A Ht. 8§-a a házasságkötéshez a kiskoruság egész tartalma ~~alatt~~ megkivánja a törvényes képviselő hozzájárulását, ha pedig a törvényes képviseletet nem a szülő /sem a nagypapa/

gyakorolja, akkor azonfelül még a szülő, ennek hiányában a gyámhatóság beleegyezése is szükséges. Örökbefogadott kiskorú által kötendő házassághoz az örökbefogadó jogosult a hozzájárulásra, hiszen ő a kiskorú törvényes képviselője s egyben szü- léje is. Hogy ez így van s hogy az örökbefogadó szülő részéről megadott beleegyezés elegendő kétségtelen módon kiolvasható a Ht. 9.§-ának u - tolsó bekezdéséből, mely így hangzik: "míg örökbe- fogadás felbontva nincs az örökbefogadott gyer- mekre nézve a vérszerinti szülő beleegyezésre nem jogosult." Mindez azonban csak a plena adop- tio esetére vonatkozik, hiszen - már említettem - a Ht. ezt figyelembe veszi.

Végül megjegyzem, hogy vallási tekintetben az örökbefogadás semmiféle változást nem okoz, mindegyik fél megtartja azt a vallást, amelyet az örökbefogadás előtt is követett. Egyébként a

valláskülönbség nem is akadályozza az örökbefogadást.-

Szólanom kell e helyen örökbefogadás nemzetközi jogi vonatkozásairól is, mert -bár ritkán -de mégis előfordul olyan ~~kis~~ eset is, hogy magyar állampolgár külföldit, vagy fordítva, hogy külföldi fogad örökbe magyar állampolgárt. Ilyen esetekben a nemzetközi magánjog szabályai nyernek általában alkalmazást. Ezért az örökbefogadási ügylet külső alakiságaira az ügyletkötés helyén az ügyletkötés idejében fennálló törvények az irányadók / locus regit actum/. Az örökbefogadás feltételei / belső, tartalmi elemek/ ellenben az örökbefogadónak hazájának törvényei szerint ítélendők meg, kivéve mégis az örökbefogadandó személy korát és cselekvőképességét, mert ezek elvileg mindig a szerződő fél saját hazájának joga szerint nyernek elbírálást.- Hontalanokra

állandó lakóhelyük joga az irányadó. Nem szabad szem elől téveszteni azt sem, hogyha valamelyik államnak a joga az örökbefogadáshoz a szerződő feleken kívül / nem beszélve a kiskorúaknál szükséges a törvényes képviselőnek gyámhatóságilag jóváhagyott hozzájárulásáról, amit minden jog megkíván / még valaki másnak a beleegyezését is megkívánja, ez is a cselekvőképesség körébe vágó kérdés. Így pl: az osztrák és a román jog az atya az orosz jog az atya és anya beleegyezését is megkívánja a nagykorúaknál. Ha tehát magyar állam polgár külföldi személyt fogad örökbe, minden tekintetben a magyar jogszabályok alkalmazandók, az örökbefogadandónak a hazai jogát pedig csak a kor és a cselekvőképesség tekintetében lehet figyelembe venni.- Ha az örökbefogadó magyarországi községi illetőségű ember, akkor a szerződés megerősítése/kiskorú örökbefogadása esetében az

illetékes külföldi gyámhatóság jóváhagyása után/
 a m.kir. igazságügyminiszterre tartozik. Ha
 azonban külföldi személy fogad örökbe magyar
 állampolgárt, a m.kir. igazságügyminiszter csak
 abban a kivételes esetben erősítheti meg a szer-
 ződést, ha az örökbefogadó hazai joga az örökbe
 fogadás intézményét nem ismeri.-

Mi módon szűnhet meg az érvényes örök-
 befogadási szerződés?

Megszűnhet 1. szerződéssel. 2. jogerős
 bírói ítélet által, 3. az örökbefogadó atya által
 való törvényesítés és végül 4. házasságkötés foly-
 tán.-

1. Az örökbefogadási viszonyt szerződés
 hozza létre, de szerződéssel fel is bontható. A
 felbontó szerződés ugyanolyan alakiségokhoz /köz-
 okiratba, vagy hitelesített aláírásu magánokiratba
 való foglalás, igazságügyminiszteri tudomásulvétel/

van kötve; mint az örökbefogadási viszonyt létrehozó szerződés.- Teljeskoru felek ugyanolyan feltételek mellett/szerződésképeesség stb/ bonthatják fel az örökbefogadást, mint amilyenek az örökbefogadási szerződés megkötésére vannak megszabva. Az örökbefogadott ivadékainak hozzájárulása és megkivántatik, ha az örökbefogadás rájuk is kihat. Ha pedig az örökbefogadott még kiskoru, a gyámhatóság jóváhagyását is ki kell eszközölni a felbontáshoz. Minthogy azonban a gyámtörvény 113 §-ának utolsó bekezdése szerint „azon jogügyletek, melyek által a kiskoru ^{jogokról} viszsteher nélkül lemondana...gyámhatósági jóváhagyás esetén sem kötelezők!”- Ha az örökbefogadási szerződés felbontása által a kiskoru jogokról viszsteher nélkül lemondana le, részéről a felbontás még árvaszéki jóváhagyás esetében is érvénytelen.

Közösgyermekké fogadás esetében, ameddig

mind a két örökbefogadó házastárs él, csak ezek közös hozzájárulásával lehet felbontani az örökbefogadási viszonyt. Ha már az egyik házastárs meghalt, a felbontó szerződést az életben levő házastárs megkötheti ugyan, de ezáltal az örökbefogadás csak vele szemben szűnik meg. / Mt. jav. 223. § 3. bekezdése. /

Kiskorúakra vonatkozó örökbefogadás esetében, ha a gyámhatóságnak hivatalos tudomására jut, hogy az örökbefogadási viszony a kiskorúra nézve anyagilag vagy erkölcsileg káros, az árvaszék /ügyésze útján/ hivatalból is köteles azonnal intézkedni a felbontás iránt.

Az örökbefogadási viszonyt felbontó szerződést minden esetben fel kell terjeszteni tudomásul vétel végett az igazságügyminiszterhez.

2. Hax az örökbefogadási szerződés jog-

ügyleti felbontása akadályokba ütközik, illetve a felbontást valamelyik fél ellenzi, kivételesen a bíróság előtt kérhető az érvényes szerződés hatálytalánítása. E végett kereset indítandó s ha a bíróság helyén valónak látja ítélettel kimondja az örökbefogadási szerződés hatálytalanságát. Keresettel léphet fel bármelyik fél, ha a másik vele szemben olyan szándékos cselekményt követett el, ami a szülő és gyermek viszonyában /az örökbefogadás is ilyen/ birói gyakorlatunk szerint elegendő okul szolgálhatna arra, hogy a szülő gyermeket, vagy a gyermek szülőjét az örökségből kizáradja. Kisebbségi sérelem, nézeteltérés vagy haragos viszony tehát nem elegendő, hanem csak ugy nevezett durva hálátlanság. Ilyen az örökbefogadónak vagy közeli hozzátartozójának személye, vagy vagyona ellen irányuló mindenféle szándékos és súlyos, gonosz indulatu cselekmény, különösen:

súlyos tetteleges bántalom, komoly életveszélyes fenyegetés, a tartási kötelezettség megsértése, erőlködés nélkül életmódnak megátalkodottan való folytatása stb.. Egyszóval olyan szándékos és súlyosan sértő magaviselet, ami a sértett félre nézve az örökbefogadási viszony további fentartását elviselhetetlenné teszi.- A bíróság minden esetben figyelemmel van a felek életviszonyaira, egyéniségére, különösen műveltségi fokára, továbbá arra, hogy a sértő magatartás milyen körülmények között követetett el s hogy nem hatott-e közre annak előidézésében maga a sértett fél is vétkes magatartásával s ha mindezek gondos mérlegelésével arról győződik meg, hogy a keresetben felhozott ok /vagy okok/ folytán az örökbefogadási viszony a felperesre nézve tűrhetetlenné vált, akkor mondja ki ítéletében a szerződés hatálytalanítását.-

3. Az örökbefogadás* nem akadály, annak,

hogy az örökbefogadottat az ő természetes atyja törvényesítse.- Ha maga az örökbefogadó az atya és ő törvényesíti már korábban örökbefogadott gyermekét, ezáltal az örökbefogadás, mint a felek között keletkezett törvényes és vérséges viszony létében immár feleslegessé vált kapcsolat, ipso iure megszűnik. Olyankor azonban, amikor nem maga az örökbefogadó, hanem valaki más törvényesíti az örökbefogadott gyermeket, a törvényesítés nem érinti az örökbefogadási viszonyt s az hacsak a felek szerződésben kifejezetten fel nem bontják, érvényben marad. / Mt. jav. 222 §. /

4. Házasságkötéssel megszűnik az örök befogadás, ha az örökbefogadó az örökbefogadottal vagy annak oly ivadékaival, akire az örökbefogadás kihat, házasságot köt ~~Ha az örökbefogadási viszony ipso iure,~~ akár szerződés vagy bírói ítélet által ^{akár} ipso iure, az addigi való hatálytalánítása folytán megszűnik, az addigi

összes joghatások elenyésznek: kölcsönös tartási kötelezettség megszűnik, kiskorú feletti atyai hatalom / gyámság / a természetes atyára / anyára / száll vissza, a volt örökbe fogadott, a volt örökbe fogadó nevét többé nem viselheti, közöttük házassági akadály az örökbe fogadási viszonynál fogva nincs / más okból azután lehet. /

A magyar társadalmi életnek annyi égetően fontos problémája van, politikai és gazdasági téren egyaránt oly sok - sok halasztást nem tűrő kérdés vár sürgős rendezésre, hogy a nyugodtabb kül és belpolitikai légkör megszületéséig, sajnos a magánjogi törvénykönyv javaslat tárgyalására a közeljövőben remény sincsen s így az örökbe fogadás törvényi szabályozása is bizonytalan. - De addig is amíg ez megtörténhetik, talán

célszerűbb lenne a most legfelsőbb fokon abszolút hatalommal eljáró igazságügyminiszter hatáskörét a m.kir. közigazgatási bíróságra ruházni, amelynek alkotmányos súlya mindenesetre nagyobb biztosítékot nyújtana a helyes jogfejlődés tekintetében mint az igazságügyminiszter személyes tekintélye.

-- --

BEBREGENI EGYETEM KÖNYVTÁRA
1364/98 gyarapodási naplószám